

Nr 53.

Ankom till riksdagens kansli den 19 april 1932 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande under år 1932 av en allmän jordbruksräkning.

(1:a avd.)

I en till riksdagen den 16 mars 1932 avläten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition nr 216, har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen medgiva att en allmän jordbruksräkning må, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkt förslag, anordnas under år 1932 i anslutning till den allmänna fastighetstaxering, som skall äga rum år 1933.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till berörda statsrådsprotokoll.

Sedan riksdagen för vart och ett av åren 1921 och 1922 anvisat ett extra reservationsanslag av 70,000 kronor för anordnande av en jordbruksräkning samt statistiska centralbyrån och lantbruksstyrelsen i skrivelse den 8 december 1924 inkommit med förslag till jordbruksstatistikens ordnande, föreslog Kungl. Maj:t i proposition den 13 mars 1925, nr 125, riksdagen medgiva, att för anordnande under 1925 av en allmän jordbruksräkning erforderligt belopp av förenämnda för ändamålet anvisade medel måtte tagas i anspråk. I enlighet med vad riksdagen i skrivelse den 27 maj 1925, nr 251, anmälde vann nämnda proposition icke riksdagens bifall, men anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t ville med beaktande av vad som anförts i jordbruksutskottets, av riksdagen godkända utlåtande nr 56 taga i förnyat övervägande frågan rörande jordbruksstatistikens ordnande samt för riksdagen framlägga det förslag, som därav kunde föranledas.

Efter det i anledning av riksdagens sålunda gjorda anhållan utredning i ämnet verkställdes, föreslog Kungl. Maj:t i proposition den 4 mars 1927, nr 216, riksdagen medgiva, att för anordnande under år 1927, i huvudsaklig överensstämmelse med vad föredragande departementschefen i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet föreslagit, av en allmän jordbruksräkning finge tagas i anspråk erforderligt belopp av förberörda av riksdagen för ändamålet anvisade anslagsmedel.

Enligt förslaget — vilket närmast grundade sig på ett av statistiska

centralbyrån efter samråd med 1924 års skatteberedning i skrivelse den 5 februari 1927 avgivet förslag — skulle de för jordbruksstatistiken grundläggande uppgifterna, huvudsakligen angående ägovidden och dess fördelning, åkerarealens användning för odling av olika växtslag samt antalet kreatur, insamlas genom allmänna, vart femte år företagna jordbruksräkningar, vilka skulle äga rum i samband med de allmänna fastighetstaxeringarna och grunda sig på vid sagda taxeringar avgivna deklARATIONER (allmänna jordbruksräkningar).

I fråga om planen för jordbruksräkningarnas genomförande innebar förslaget, att samtliga erforderliga uppgifter skulle insamlas å de allmänna fastighetsdeklarationerna. En första bearbetning av det sålunda insamlade materialet skulle vidtagas av beredningsnämndernas ordförande, som enligt det 1927 års riksdag i proposition nr 210 underställda förslaget till taxeringsförordning — vilken proposition i förevarande avseende godkändes av riksdagen — skulle åligga att för varje kommun, så vitt angår jordbruksfastighet, upprätta en sammanfattande översikt över ägoslagens areal och åsatta taxeringsvärden. Genom denna anordning komme jordbruksstatistiken icke endast att utan särskilda åtgärder mottaga de erforderliga uppgifterna i nämnda avseende utan därjämte att utan mera nämnvärda kostnader erhålla detta material bearbetat och sammanställt. Då det emellertid torde bliva av behovet påkallat, att organ finnes, som kunde bistå de uppgiftsskyldiga med råd och anvisningar vid blankettens ifyllande, och det vidare icke torde vara att påräkna, att taxeringsmyndigheterna skulle infordra sådana fastighetsdeklarationer, som icke ansåges erforderliga för själva taxeringsarbetet, eller granska och komplettera de avgivna deklARATIONERNA i avseende på de speciellt för jordbruksstatistiken avsedda uppgifterna, skulle dessa åligganden tillkomma å landet hushållningssällskapen genom deras underordnade organ eller annorledes samt i Stockholm fullgöras av överståthållarämbetet och i annan stad av vederbörande magistrat eller stadsstyrelse. Ordförandes i beredningsnämnd förberörda åliggande med avseende å sammandragen över ägoslagens areal och taxeringsvärden skulle i senare fallet ankomma å ordförande i fastighetstaxeringsnämnd. Där hushållningssällskapens organ icke lyckades på frivillighetens väg erhålla erforderliga uppgifter, skulle vederbörande sällskap tillkomma att om förhållandet göra anmälan hos länsstyrelsen, som skulle äga förelägga den försumlige vid äventyr av vite att fullgöra sin uppgiftsskyldighet. Samtliga för den allmänna fastighetstaxeringen och för jordbruksräkningen avgivna deklARATIONER med tillhörande uppgifter skulle, sedan desamma först utnyttjats för taxeringsarbetet, därefter i länen senast den 15 juli och i Stockholm senast den 15 november av länsstyrelserna respektive överståthållarämbetet översändas till statistiska centralbyrån för den statistiska bearbetningen av uppgifterna för jordbruksräkningen.

Såsom bidrag till hushållningssällskapen för det arbete, som jordbruksräkningen komme att medföra för sällskapen och deras organ, ansågs statsbidrag böra lämnas till belopp av 25,000 kronor, att av Kungl. Maj:t mellan sällskapen fördelas enligt av statistiska centralbyrån och lantbruksstyrelsen upprättat förslag.

Kungl. Maj:ts förslag bifölls av riksdagen (R. skr. nr 290), varefter den 27 juni 1927 utfärdades förordning (nr 313) om allmän jordbruksräkning samma år.

Såsom redan nämnts äro allmänna jordbruksräkningar avsedda att hållas i samband med de vart femte år återkommande fastighetstaxeringarna. Då enligt bestämmelserna i gällande taxeringsförordning (nr 379/1928) ny allmän fastighetstaxering skall äga rum år 1933, varvid de för taxeringsarbetet erforderliga fastighetsdeklarationerna skola avlämnas senast den 15 september 1932, hava *statistiska centralbyrån och lantbruksstyrelsen* i gemensam skrivelse den 19 februari 1932 gjort framställning rörande frågan om planläggningen av en jordbruksräkning instundande höst.

Ämbetsverken hava därvid utgått från att den kommande räkningen borde i sina huvuddrag anordnas på samma sätt som den närmast föregående.

På en punkt syntes det emellertid önskligt, att organisationen av jordbruksräkningen för erhållande av ett bättre resultat stärktes och gjordes mera effektiv. Det gällde det betydelsefulla arbete, som vid förra räkningen påvilade hushållningssällskapens lokala organ ute i orterna och som bestode i att biträda de uppgiftspliktiga med råd och anvisningar vid deklarationernas upprättande, att granska de för jordbruksfastigheter avgivna deklarationerna samt, då dessa vore ofullständiga, från de uppgiftsskyldiga införskaffa kompletterande uppgifter och slutligen, om deklaration helt och hållet saknades, från de uppgiftsskyldiga eller på annat sätt söka erhålla de för jordbruksräkningen erforderliga uppgifterna. För vinnande av nämnda syfte skulle det enligt ämbetsverkens mening otvivelaktigt vara till fördel, om sällskapen ålades att, sedan fastighetsdeklarationerna inkommit till länsstyrelserna, verkställa en eftergranskning av materialet för vinnande av komplettering och rättelse i erforderliga fall. En dylik granskning ute i länen, som lämpligen kunde anförtros åt sällskapens sekreterare, kunde göras med mindre besvär och borde kunna lämna ett bättre resultat, än om samma arbete helt förlades till statistiska centralbyrån, då nämnda sekreterare givetvis hade lättare än ämbetsverket att komma i direkt förbindelse med sockenavdelningarna och de uppgiftsskyldiga för att genom dem erhålla erforderliga rättelser. Då det emellertid torde vara otänkbart, att varje sällskaps sekreterare vid sidan av sina ordinarie arbetsuppgifter personligen skulle kunna genomgå det omfattande uppgiftsmaterialet för respektive område, torde det, för att granskningen i allt fall skulle bliva så vitt möjligt effektiv och göra den avsedda nyttan, bliva nödvändigt, att han sattes i tillfälle att mot ersättning anlita särskild hjälp, för vilket ändamål någon förhöjning torde bliva nödvändig av den till hushållningssällskapen utgående ersättningen. Ämbetsverken hade ansett, att härför skulle erfordras ett belopp av i genomsnitt 500 kronor för varje hushållningssällskap, varigenom hela den ifrågavarande ersättningen skulle komma att höjas från 25,000 till 38,000 kronor.

Med avseende å de uppgifter som genom jordbruksräkningen skulle införas ifrågasätta ämbetsverken, huruvida icke försök borde göras att i fastighetsdeklarationen intaga uppgifter angående den vid jordbruket fast anställda personalen, med fördelning på män och kvinnor samt på lejd arbetskraft och hemmavarande barn och andra släktingar, som regelbundet arbetade i det egna jordbruket. Därjämte skulle det enligt ämbetsverkens mening otvivelaktigt vara av intresse att erhålla uppgifter om storleken av den areal, som användes för odling under glas av trädgårdsväxter.

De totala kostnaderna för den förestående jordbruksräkningen hava av ämbetsverken preliminärt beräknats på följande sätt:

Löner	kronor	84,000
Maskiner och räknekort	»	21,000
Hyra för lokal	»	6,000
Ersättning till hushållningssällskapen	»	38,000

Summa kronor 149,000.

Härtill komme kostnaderna för dyrtidstillägg, 10,000 kronor, och tryckning, 10,000 kronor, vilka liksom kostnaderna för allmänna expenser vid föregående räkning torde bestridas av vederbörande anslag under sjunde huvudtiteln.

Departementschefen har anfört följande:

»Såsom förut erinrats, förutsattes i propositionen till 1927 års riksdag om anordnande av en allmän jordbruksräkning samma år, att dylika räkningar skulle återupprepas vart femte år i samband med de allmänna fastighetstaxeringarna. Då ny allmän fastighetstaxering skall äga rum år 1933, varvid deklarationerna skola avlämnas senast den 15 september 1932, torde ställning nu böra tagas till frågan om planläggningen av 1932 års jordbruksräkning. Det förslag, som i angivna avseende framlagts av statistiska centralbyrån och lantbruksstyrelsen, ansluter sig i allt väsentligt till grunderna för 1927 års räkning. Såsom framgår av den lämnade redogörelsen föreslås allenast vissa smärre ändringar, nämligen beträffande granskningen i orterna av avlämnade deklarationer samt i avseende å deklarationsformulärens uppgifter.

Mot anordnande innevarande år av en ny allmän jordbruksräkning i enlighet med det sålunda framlagda förslaget har jag intet att erinra. Någon anledning synes mig nämligen icke föreligga att frångå den vid 1927 års riksdag godtagna planen, att dylika räkningar skola i samband med de allmänna fastighetstaxeringarna återupprepas vart femte år. De uppgifter angående vårt jordbruk, som inhämtas genom jordbruksräkningarna, torde vara av det stora och allmänna intresse, att de för räkningarnas verkställande och uppgifternas bearbetning erforderliga kostnaderna äro fullt försvarliga.

Vad angår de nya uppgifter, som enligt förslaget skola infordras för jordbruksräkningen, torde definitiv ståndpunkt till denna detalj böra tagas först i samband med fastställandet av formulären för den allmänna fastighetsdeklarationen.

Kostnaderna för jordbruksräkningen hava — frånsett utgifterna för dyrtidstillägg, tryckning och allmänna expenser — uppskattats till 149,000 kronor. Då emellertid utanordning av medelsbeloppet icke kommer att äga rum förrän under budgetåret 1933/1934, erfordras icke någon anslagsanvisning för ändamålet å riksstaten för nästkommande budgetår; utan torde nu allenast böra inhämtas riksdagens medgivande till anordnande under hösten 1932 av en ny allmän jordbruksräkning.»

Även utskottet anser sig böra förorda, att en allmän jordbruksräkning i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anordnas under år 1932. Mot de uppskattade kostnaderna å 149,000 kronor, vari ingår ett belopp av 38,000 kronor såsom ersättning till hushållningssällskapen, har utskottet icke heller någon erinran att göra. Då såsom departementschefen framhållit anslag för ändamålet behöver anvisas först för budgetåret 1933/1934, påkallas för närvarande allenast ett medgivande från riksdagens sida till jordbruksräkningens anordnande under 1932.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att förevarande proposition må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 19 april 1932.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 40.